

Г. І. Медведєва

Куйбишеве

КУЙБИШЕВЕ (до 1945 та від 2016 – Албат) – селище міського типу Бахчисарайського району Автономної Республіки Крим. Албат. селищ. раді підпорядк. села Велике Садове, Високе, Мале Садове, Отарчик, Танкове. Знаходиться на р. [Бельбек](#) (впадає в Чорне море), за 50 км від Сімферополя, за 22 км від райцентру та за 11 км від залізнич. ст. Сирень. Пл. 1,6 км². За переписом насел. 2001, проживали 2435 осіб (складає 88,3 % до 1989): росіян – 48 %, українців – 30 %, крим. татар – 19,5 %; станом на 2014 – 2441 особа. Бельбец. долина побл. Албата була заселена понад 15 тис. р. тому. В околицях с. Танкове досліджені 2 поселення: в одному з гротів (Сюрень I) – епохи пізнього палеоліту, в ін. (Сюрень II) – мезолітичне (див. Сюреньські стоянки). Виявлені також поселення та могильник таврів (1 тис. до н. е.). Побл. сіл Високе та Мале Садове – 3 середньовіч. поселення, 2 могильники. Донині збереглася на краю мису Кулі-Бурун (Башт. мис) за 1 км від с. Мале Садове напівзруйн. Сюрен. фортеця, оборонна стіна (заг. протяжність 110 м, товщина 2,5 м, вис. 4–4,5 м) та округла вежа (у купол. перекритті – сліди фреск. розпису 13–14 ст.) якої споруджені не пізніше 8 ст. для контролю Бельбец. Воріт. До неї примикає монастир Челтер-Коба (з кримськотатар. – Решітка-печера, або Печерна решітка), збудований у 9 ст. Останній відомий також як монастир св. Феодора Стратилата. Його комплекс складається з печер. гол. храму, келій і трапезної, з'єднаних між собою прорубаними в скел. моноліті стежками. У монастирі налічується понад 50 печер, розташованих у 4 яруси. В одному з нижніх ярусів виділяється величезне приміщення з 5-ма колонами, що нагадує язичниц. святилище. Від поч. 2000-х рр. ведуть відновлюв. роботи, у гол. храмі здійснюється богослужіння. За 8 км від К. – руїни печер. м. Мангуп. Насел. Мангуп. (Феодоро) князівства переважно складали змішані з нащадками таврів і скіфів сармати й алани, а також греки, караїми, вірмени. 1475 Феодоро захопили турки. Під час розкопок Сюрен. фортеці та Мангупа виявлено зерн. і госп. ями, численні давильні винограду, ємність яких досягала 3 мз. Албат згадується в реєстрах насел. пунктів Мангуп. кадилика Осман. імперії 1520 і 1542. На поч. 19 ст. навколиш. землями володів поміщик Патінеоті. 1897 відкрито земську 3-класну школу. В цей час село входило до Каралез. волості Сімфероп. пов. Рос. імперії. Під час воєн. дій 1918–20 влада неодноразово змінювалася. У листопаді 1920, після розгрому врангелів. військ, була остаточно встановлена більшовицька. 1805 мешкало 227 (усі – крим. татари), 1897 – 593 (крим. татар – 505), 1926 – 727 (крим. татар – 637,

росіян – 71, українців – 11) осіб. 1923–35 та від 1962 – у складі Бахчисарай. р-ну. 1935 з Бахчисарай. р-ну виокремлено Фотисал. (від того ж року – Куйбишевський) р-н з центром у Албаті. 1939 у селі проживало 1278 осіб (переважно крим. татари). Від листопада 1941 до квітня 1944 – під нім.-фашист. окупацією. На поч. листопада 1941 побл. Албата відбувалися запеклі бої, окремі насел. пункти Куйбишев. р-ну декілька разів переходили з рук у руки. Унаслідок рейду 40-ї кавалерій. дивізії по тер. Куйбишев. р-ну був призупинений наступ нім. військ на Ялту, що дозволило гол. силам Примор. армії прорватися до Севастополя. Нацисти розстріляли 379 і вивезли на примус. роботи до Німеччини 123 жит. Куйбишев. р-ну. 1944 депортовано усіх крим. татар, у серпні того ж року сюди прибули переселенці з різних укр. областей. Від 1960 – смт. 1959 мешкало бл. 1,8 тис., 1970 – 2,1 тис., 1979 – 2,3 тис. осіб. У березні 2014 у складі АР Крим анексовано РФ. У К. – заг.-осв. школа; Будинок культури, б-ка, муз. школа; лікарня. Відомі творчі колективи: нар. хор, танц. ансамбль «Лебідка», оркестр нар. інструментів, нар. фольклор. ансамбль «Радунія». Діють мечеть, православна церква Покрови Богородиці. Встановлено пам'ятник воїнам, які загинули під час 2-ї світової війни. У с. Мале Садове – пам'ятник льотчику М. Хрустальову, який на поч. листопада 1941 неподалік направив свій літак на колону нім. військ. Пам'ятки природи: заг.-держ. значення – [Бельбецький каньйон](#) (створ. 1975, площа 100 га); місц. значення – Бельбец. тисовий гай (1980, 20 га, ботан.), Карстова шахта Максимовича (1989), печера Сюдюрлю (1972; обидва – геол.). Серед видат. уродженців – поетеса [Л. Гусельникова](#).

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Куйбишеве / Г. І. Медведєва// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-51084>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).